LEKCJA 1 Z 5 · „SYZYFOWE PRACE” – CYKL LEKCJI

„Kto z was, dzieci, umie czytać po polsku?” – szkoła w Owczarach

Lekcja 1 z 5. **Pytanie lekcji:** Czego naprawdę uczono dzieci w Owczarach? Podstawa przewiduje „Syzyfowe prace” we fragmentach – wszystkie fragmenty potrzebne na lekcjach są wydrukowane na kartach pracy.

Przedmiot	Język polski
Klasa	klasy 7–8
Cykl	„Syzyfowe prace” – cykl lekcji – lekcja 1 z 5
Temat lekcji	**„Kto z was, dzieci, umie czytać po polsku?” – szkoła w Owczarach**
Czas	45 minut
Metody	rozmowa wprowadzająca, praca z tekstem informacyjnym, czytanie fragmentu z podziałem na role, tabela cech bohaterów, rozmowa kierowana, karteczka na wyjście
Formy pracy	praca z całą klasą, praca w parach, praca indywidualna
Środki dydaktyczne	karta pracy 1 (tekst informacyjny i fragment z rozdz. II), oś najważniejszych wydarzeń (dodatek), tabela postaci (dodatek), tablica z dwiema kolumnami „Wiechowski” i „Jaczmieniew”

Cel ogólny

Poznanie tła powieści i rozpoznanie, na czym polegała rusyfikacja w wiejskiej szkole w Owczarach.

Cele operacyjne – uczeń po lekcji:

- Uczeń wyjaśnia, czym była rusyfikacja, i podaje dwa jej przejawy w szkole w Owczarach.
- Uczeń charakteryzuje pana Wiechowskiego i dyrektora Jaczmieniewa na podstawie fragmentu.
- Uczeń wskazuje w tekście cytat, który pokazuje cel rusyfikacji.
- Uczeń ocenia postawę nauczyciela i uzasadnia swoje zdanie.

Cele w języku ucznia

- Dowiesz się, gdzie i kiedy toczy się akcja powieści.
- Wyjaśnisz, czym była rusyfikacja w szkole.
- Ocenisz postawę pana Wiechowskiego i poprzesz ocenę cytatem.

Wymagania z podstawy programowej

- **I.1.10** – wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, kulturowy, społeczny
- **I.1.9 (kl. IV–VI)** – charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach
- **I.1.18 (kl. IV–VI)** – wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach oraz określa wartości ważne dla bohatera
- **I.2.1** – wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego

Źródło: podstawa programowa z 2017 r. w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996) – obowiązuje w klasach 5–8 w roku szkolnym 2026/2027.

Kryteria sukcesu

- Potrafię wyjaśnić słowo „rusyfikacja”.
- Potrafię podać dwa przykłady rusyfikacji z rozdziału II.
- Potrafię opisać pana Wiechowskiego dwoma cechami z cytatami.
- Potrafię wskazać zdanie Jaczmieniewa o „polskiej propagandzie”.

PIERWSZA ŁAWKA

Najważniejsze wydarzenia powieści – oś do całego cyklu

Rozdz.	Wydarzenie (według pełnego tekstu)
I–II	Marcinek Borowicz uczy się w wiejskiej szkole w Owczarach u pana Wiechowskiego; wizyta dyrektora Jaczmieniewa
III	egzamin do klasy wstępnej gimnazjum w Klerykowie
VII	śmierć matki Marcina (pani Borowiczowej)
VIII	klasa pierwsza: profesor Leim, lekcje polskiego u Sztettera
X	wakacje w Gawronkach; strzelec Szymon Noga opowiada Marcinkowi dawne historie
XI	nowy zarząd: dyrektor Kriestoobriadnikow, inspektor Zabielskij; Marcin na rosyjskim przedstawieniu i u inspektora
XII	Jędrek Radek przychodzi pieszo do Klerykowa; Borowicz wstawia się za nim u inspektora
XIII	„literaci" z kółka inspektora; Borowicz czyta Buckle'a
XIV	Walecki („Figa") protestuje na lekcji Kostriulewa; Borowicz staje po stronie nauczyciela
XV	Zygier recytuje na lekcji polskiego „Redutę Ordona" – przełom Borowicza
XVII	Marcin zakochuje się w Annie Stogowskiej, zwanej „Birutą"

PIERWSZA ŁAWKA

Postacie powieści

Postać	Kim jest w powieści
Marcin (Marcinek) Borowicz	główny bohater; syn szlachcica z Gawronek, uczeń gimnazjum w Klerykowie
Ferdynand Wiechowski	nauczyciel szkoły w Owczarach
Jaczmieniew	rosyjski urzędnik, kierownik dyrekcji naukowej; wizytuje szkołę w Owczarach
Kriestoobriadnikow, Zabielskij	nowy dyrektor i inspektor gimnazjum w Klerykowie
Leim, Sztetter	nauczyciele w gimnazjum: Leim (łacina, z rodziny niemieckiej, spolszczonej), Sztetter (język polski)
Jędrzej (Jędrek) Radek	syn fornala z Pajęczyna; uczy go Paluszkiewicz zwany Kawką
Bernard Zygier	uczeń wydalony z gimnazjum w Warszawie; recytuje „Redutę Ordona”
Walecki („Figa”)	uczeń klasy siódmej; protestuje na lekcji Kostriulewa

MYŚLI JACZMIENIEWA W KARECIE (ROZDZIAŁ II) – DO PRZECZYTANIA KLASIE

Nie należy szerzyć oświaty w kosmopolitycznym znaczeniu tego wyrazu, lecz należy szerzyć „oświatę rosyjską”. […] Trzeba by więc wydrzeć z korzeniem tutejszy, iście zwierzęcy, konserwatyzm tych chłopów. Trzeba by zburzyć tę odwieczną, swoistą kulturę niby stare domostwo, spalić na stosie wierzenia, przesądy, obyczaje i zbudować nowe, nasze, tak szybko, jak się buduje miasta w Ameryce Północnej.

Stefan Żeromski, „Syzyfowe prace”, rozdział II. Tekst: wolnelektury.pl (domena publiczna).

Przebieg lekcji

Czas	Faza	Co robi nauczyciel	Co robią uczniowie
0–5 min	Wejście: szkoła w obcym języku	• Pyta: „Wyobraźcie sobie, że od pierwszej klasy wszystkie lekcje są w języku, którego nie znacie, a za słowo po polsku dostajecie karę. Czego byście się nauczyli?”. • Podaje temat, cele i kryteria sukcesu. Zapisuje pytanie lekcji: „Czego naprawdę uczono dzieci w Owczarach?”.	• Odpowiadają, np.: „Uczylibyśmy się na pamięć i nic byśmy nie rozumieli”, „Balibyśmy się odezwać”. • Zapisują temat i pytanie lekcji.

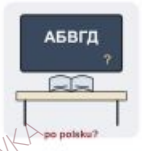
5–14 min	Tło: zabór rosyjski i autor	• Poleca przeczytać po cichu tekst „Szkoła w zaborze rosyjskim” i wykonać zadanie 1. • Zapisuje na tablicy: rusyfikacja = wynaradawianie; Kleryków = Kielce; powieść drukowana w 1897 r. w Krakowie.	• Czytają i rozwiązują zadanie 1. • Wyjaśniają własnymi słowami, np.: „Rusyfikacja to robienie z Polaków Rosjan, zaczynając od języka”.
14–28 min	Wizyta Jaczmieniewa – czytanie z podziałem na role	• Krótko opowiada, co działo się przed sceną: Marcinek mieszka u nauczyciela Wiechowskiego, u nauczyciela trwają gorączkowe przygotowania do wizyty dyrektora. • Dzieli role: narrator, Jaczmieniew, Wiechowski, Michcik, dziewczyna. Prosi, by reszta klasy zaznaczała, w jakim języku mówią postacie. • Pyta: „Dlaczego dzieci nie odpowiadają na powitanie? Co znaczy, że dyrektor nagle mówi po polsku?”.	• Czytają fragment z podziałem na role. • Odpowiadają, np.: „Dzieci nie rozumieją po rosyjsku, a Michcik wykuł tylko formułkę”; „Dyrektor sprawdza, czy ktoś uczy po polsku, i chce przyłapać nauczyciela”. • Wykonują zadania 2.1–2.2.
28–38 min	Dwa portrety: nauczyciel i urzędnik	• Uzupełnia z klasą tabelę: Wiechowski – strach o posadę, uniżoność („jaśnie wielmożny panie”), pokazówka z Michcikiem; Jaczmieniew – pozorna łagodność, przebiegłość, cel: „oświata rosyjska”. • Czyta myśli Jaczmieniewa w karecie (dodatek) i pyta: „Co chce zburzyć? Czym to zastąpić?”. • Poleca w parach wykonać zadanie 3.	• Dopisują cechy i cytaty do tabeli. • Przykładowa odpowiedź: „Chce zburzyć polską kulturę jak stary dom i postawić rosyjską”. • W parach piszą ocenę postawy Wiechowskiego (zadanie 3).
38–45 min	Podsumowanie: karteczka na wyjście	• Wraca do pytania lekcji. Rozdaje karteczki: „W Owczarach dzieci uczyły się przede wszystkim…” (dokończ). • Prosi o samoocenę według kryteriów sukcesu.	• Kończą zdanie, np.: „…wykuwania rosyjskich formułek, a po polsku czytać nauczyła je np. stryjenka albo żona nauczyciela”. • Oddają karteczki.

Typowe trudności uczniów

- Uczniowie mylą zabory i sądzą, że Kielce leżały w zaborze austriackim. Reakcja: pokaż na mapie Królestwo Polskie i zapisz: zabór rosyjski.
- Rosyjskie wtrącenia („Zdrawia żełajem…”) śmieszą i rozpraszają. Reakcja: wyjaśnij je przed czytaniem i zapytaj, co czują dzieci, które ich nie rozumieją.
- Uczniowie oceniają Wiechowskiego wyłącznie jako tchórza. Reakcja: zapytaj, czego się boi (utraty posady i środków do życia).

Karta pracy do lekcji 1

„Kto z was, dzieci, umie czytać po polsku?” – szkoła w Owczarach

14 pkt
RAZEM

Imię i nazwisko ..... Data ..... Wynik: ..... / 14 pkt

Pamiętaj: Jaczmieniew zarzuca Wiechowskiemu „polską propagandę” (rozdz. II)

1 Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

___ / 5 pkt

Szkoła w zaborze rosyjskim

Stefan Żeromski urodził się w 1864 r. w Strawczynie koło Kielc. Chodził do gimnazjum w Kielcach, gdy Polska była pod zaborami. Kielce należały wtedy do Królestwa Polskiego, czyli do części ziem polskich pod władzą cara Rosji.

Po upadku powstania styczniowego (1863–1864) władze rosyjskie zaczęły rusyfikację, czyli wynaradawianie Polaków. W szkołach państwowych uczono po rosyjsku, a język polski stał się przedmiotem nadobowiązkowym, wykładanym zresztą po rosyjsku. Za rozmowę po polsku w szkole uczniów karano.

„Syzyfowe prace” ukazały się najpierw w odcinkach w krakowskiej gazecie „Nowa Reforma” w 1897 r. Żeromski podpisał je pseudonimem Maurycy Zych. W powieści Kielce kryją się pod nazwą Kleryków.

Tekst własny przygotowany do cyklu

1.1 Na podstawie tekstu oceń prawdziwość stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

___ / 4 pkt

1. Kielce należały do zaboru rosyjskiego.	P	F
2. W szkołach państwowych Królestwa Polskiego uczono po polsku.	P	F
3. Powieść ukazała się najpierw w odcinkach w gazecie.	P	F
4. W powieści Kielce noszą nazwę Kleryków.	P	F

1.2 Co oznacza słowo „rusyfikacja”?

___ / 1 pkt

A. wynaradawianie Polaków przez narzucanie im języka i kultury rosyjskiej

B. nauka języka rosyjskiego z własnej woli

C. tłumaczenie książek rosyjskich na język polski

D. wymiana uczniów między szkołami polskimi i rosyjskimi

2 **Przeczytaj fragment utworu i wykonaj zadania.** ___ / 3 pkt

Stefan Żeromski, „Syzyfowe prace" – wizyta w szkole w Owczarach (rozdział II)

— Jak się macie, dziatki? — rzekł łaskawie — witam was.

Stojąc za plecami Jaczmieniewa, Wiechowski dawał znaki oczami, rękami i całym korpusem, ale na próżno. Nikt nie odpowiadał na powitanie zwierzchnika. Dopiero po chwili Michcik naglony rozpaczliwymi spojrzeniami i gestami swego mistrza zerwał się i zawołał:

— Zdrawia żełajem Waszemu Wysokorodiju!

[…] Nagle Wiechowski, miotający się w dreszczach przerażenia, usłyszał, że dyrektor mówi najczystszą polszczyzną.

— No, a kto z was, dzieci, umie czytać po polsku, no, kto umie?

Kilka głosów odezwało się w rozmaitych kątach izby szkolnej.

— Zobaczymy, zaraz zobaczymy… Czytaj! — rozkazał pierwszej osobie z brzega.

Dziewczyna owinięta w zapaski wydobyła Drugą książeczkę Promyka i zaczęła dosyć płynnie czytać.

— A kto ciebie nauczył czytać po polsku? — zagadnął ją dyrektor.

— Stryjna mnie nauczyli… — szepnęła.

[…] — Tak, tak… No, panie Wiechowski — rzekł znienacka Jaczmieniew — bardzo, bardzo jest źle. Na takie stado dzieci — dwu czyta, a pozostali nic nie umieją. Źle mówię zresztą, bo dosyć znaczna ilość czyta po polsku, a w stosunku do czytających ruskie to ilość wprost kolosalna. I mnie to nawet nie dziwi. Pan, jako Polak i katolik, prowadzisz polską propagandę.

Stefan Żeromski, „Syzyfowe prace", rozdział II. Tekst: wolnelektury.pl (domena publiczna). Objaśnienia: Zdrawia żełajem Waszemu Wysokorodiju! – (ros.) Życzymy zdrowia Waszej Wielmożności!; Promyk – polska książeczka do czytania; stryjna – stryjenka, żona stryja

2.1 **Dlaczego Jaczmieniew pyta dzieci po polsku, kto umie czytać po polsku?** ___ / 1 pkt

A. nie zna języka rosyjskiego

B. chce pochwalić dzieci za znajomość polskiego

C. chce, żeby dzieci odpoczęły od nauki

D. chce sprawdzić, czy w szkole uczy się po polsku

2.2 **Wyjaśnij, o co Jaczmieniew oskarża nauczyciela. Przytocz jego słowa.** ___ / 2 pkt

3 **Oceń postawę pana Wiechowskiego podczas wizyty Jaczmieniewa. Podaj jeden argument z fragmentu.** ___ / 2 pkt

LEKCJA 2 Z 5 · „SYZYFOWE PRACE" – CYKL LEKCJI

„Nie tyrański bicz, lecz miłująca ręka ojca" – rusyfikacja w gimnazjum klerykowskim

Lekcja 2 z 5. **Pytanie lekcji:** Dlaczego Marcin dał się przekonać inspektorowi? Pracujemy na fragmentach z rozdziałów XI i XIII wydrukowanych na karcie.

Przedmiot	Język polski
Klasa	klasy 7–8
Cykl	„Syzyfowe prace" – cykl lekcji – lekcja 2 z 5
Temat lekcji	**„Nie tyrański bicz, lecz miłująca ręka ojca" – rusyfikacja w gimnazjum klerykowskim**
Czas	45 minut
Metody	rozmowa wprowadzająca, głośne czytanie fragmentów, mapa metod na tablicy, praca w parach z kartą pracy, rozmowa kierowana, karteczka na wyjście
Formy pracy	praca z całą klasą, praca w parach, praca indywidualna
Środki dydaktyczne	karta pracy 2 (fragmenty z rozdz. XI i XIII), streszczenie wieczoru w teatrze (w przebiegu), tablica z mapą metod

Cel ogólny

Rozpoznanie metod „łagodnej" rusyfikacji w gimnazjum i ich wpływu na Marcina Borowicza.

PIERWSZA ŁAWKA

Cele operacyjne – uczeń po lekcji:

- Uczeń wymienia dwie metody działania dyrektora Kriestoobriadnikowa i inspektora Zabielskiego.
- Uczeń wyjaśnia, dlaczego łagodność władz była groźniejsza od surowości.
- Uczeń opisuje, jak zmienia się Marcin po wizytach u inspektora, i popiera to cytatem.
- Uczeń rozpoznaje ironię narratora w opisie nowego zarządu.

Cele w języku ucznia

- Poznasz sposoby, jakimi władze szkoły zjednywały uczniów.
- Wyjaśnisz, czemu łagodność bywa groźniejsza od kary.
- Opiszesz, jak zmienia się Marcin.

Wymagania z podstawy programowej

- **I.1.9 (kl. IV–VI)** – charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach
- **I.1.6** – zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach
- **III.1.8** – rozpoznaje manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi
- **I.1.9** – wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi

Źródło: podstawa programowa z 2017 r. w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996) – obowiązuje w klasach 5–8 w roku szkolnym 2026/2027.

Kryteria sukcesu

- Potrafię podać dwie metody nowego zarządu gimnazjum.
- Potrafię wyjaśnić, czemu ta łagodność była niebezpieczna.
- Potrafię opisać zmianę Marcina z cytatem.
- Potrafię wskazać ironię w opisie dyrektora i inspektora.

STRESZCZENIE: WIECZÓR W TEATRZE (ROZDZIAŁ XI)

Kolega z klasy piątej mówi, że warto iść na rosyjskie przedstawienie amatorskie, a ktoś z głębi klasy go wyśmiewa. Marcin na przekór idzie, utwierdzony przez radcę Somonowicza ze stancji. W teatrze najpierw czuje się jak cudzoziemiec, potem w loży przedstawiają go gubernatorowi, a pan Mieszoczkin rozdaje uczniom cukierki. Nazajutrz kolega Nieradzki (w tekście „zjadliwy dowcipniś") kpi z niego, a inspektor wita go przyjaznym uśmiechem i prosi o zaniesienie zeszytów klasy do swojego mieszkania, gdzie przyjmuje go bardzo gościnnie.

Przebieg lekcji

Czas	Faza	Co robi nauczyciel	Co robią uczniowie
0–6 min	Wejście: kij czy marchewka?	• Pyta: „Co skuteczniej zmienia człowieka: kara czy nagroda i życzliwość?”. Zapisuje odpowiedzi w dwóch kolumnach. • Podaje temat, cele i kryteria sukcesu. Pytanie lekcji: „Dlaczego Marcin dał się przekonać inspektorowi?”.	• Odpowiadają, np.: „Kara budzi bunt, a życzliwość sprawia, że człowiek chce się przypodobać”. • Zapisują temat i pytanie lekcji.
6–16 min	Nowy zarząd gimnazjum	• Czyta na głos pierwszy akapit fragmentu z rozdz. XI. Pyta: „Jak władze traktują uczniów? Po co darowują winy?”. • Zwraca uwagę na słowa „para polityków nietuzinkowych” i „miłującą rękę ojca”: czy narrator mówi to szczerze?	• Słuchają i podkreślają metody: darowywanie win, pobłażliwość, zakaz chodzenia na polskie przedstawienia, rosyjskie teatry amatorskie. • Zauważają ironię: „ojcowska ręka” służy odpolszczaniu. • Wykonują zadanie 1.
16–28 min	Marcin w teatrze i u inspektora	• Opowiada (streszczenie własne): Marcin, uczeń klasy piątej, na przekór kolegom idzie na rosyjskie przedstawienie amatorskie. W loży przedstawiają go gubernatorowi, damy pytają o sztukę, uczniowie dostają cukierki. Potem inspektor prosi go o zaniesienie zeszytów do swojego mieszkania, przyjmuje gościnnie, pokazuje albumy i częstuje papierosem. • Czyta drugą część fragmentu („Dobroć zwierzchnika…”). Pyta: „Co czuje Marcin? Czy ktoś go do czegoś zmusił?”.	• Odpowiadają, np.: „Nikt go nie zmuszał, on sam chce być blisko władzy, bo mu to pochlebia”. • W parach wykonują zadania 2.1–2.2.
28–38 min	Skutek: „wstręt do wszystkiego co polskie”	• Czyta fragment z rozdz. XIII. Pyta: „Co osiągnął inspektor? Dlaczego młodzież zniechęciła się do rzeczy ojczystych, których wcale nie znała?”. • Uzupełnia mapę: metoda → reakcja Marcina → skutek. Poleca wykonać zadanie 3 indywidualnie.	• Odpowiadają, np.: „Nie znali polskiej historii ani literatury, więc łatwo było im wmówić, że to nic warte”. • Wykonują zadanie 3.
38–45 min	Podsumowanie: karteczka na wyjście	• Wraca do pytania lekcji. Rozdaje karteczki: „Marcin dał się przekonać, bo…” (dokończ jednym zdaniem). • Prosi o samoocenę według kryteriów sukcesu.	• Kończą zdanie, np.: „… inspektor był dla niego miły i Marcin poczuł się ważny”. • Oddają karteczki.

Karta pracy do lekcji 2

„Nie tyrański bicz, lecz miłująca ręka ojca” – rusyfikacja w gimnazjum klerykowskim

9 pkt
RAZEM

Imię i nazwisko ..... Data ..... Wynik: ..... / 9 pkt

Pamiętaj: Inspektor Zabielskij zjednuje Marcina życzliwością, nie karą (rozdz. XI)

1 Przeczytaj fragment utworu i wykonaj zadania.

___ / 6 pkt

Stefan Żeromski, „Syzyfowe prace” – nowy zarząd gimnazjum (rozdział XI)

Dyrektor Kriestoobriadnikow wraz z inspektorem Zabielskim była to para polityków nietuzinkowych. Ani pierwszy, ani drugi nie wszczynał grubiańskich awantur z rodzicami i nie prześladował uczniów. Jeżeli tych ostatnich łapano za pomocą groźnego aparatu, to nie w tym jednak celu, ażeby wymierzać tyrańskie kary. Winę zawsze darowywano, a gdy trzeba było ukarać — czyniono to w sposób tak wyrozumiały, taką okazywano pobłażliwość, ażeby młodzian nie czuł na sobie tyrańskiego bicza, lecz miłującą rękę ojca.

Tego rodzaju taktyka wywarła na młodzież wpływ niejaki.

[…] W myśl zasady odpolszczania dyrektor i gospodarze klas nie udzielali prawie nigdy pozwolenia na bytność ucznia w teatrze, gdy dawano sztukę polską. Natomiast w jesieni, głównie z inicjatywy działaczów gimnazjalnych, poczęto forsownie urządzać teatry amatorskie rosyjskie.

[…] Dobroć zwierzchnika roznieciła w nim rzewną wdzięczność. Postanowił dołożyć wszelkich starań, ażeby klasa piąta przejęła się jego uczuciami.

[…] Odtąd Marcinek Borowicz był częstym i prawie stałym gościem inspektora Zabielskiego.

Stefan Żeromski, „Syzyfowe prace”, rozdział XI. Tekst: wolnelektury.pl (domena publiczna). Objaśnienia: nietuzinkowy – niezwykły; odpolszczanie – pozbawianie polskości; zwierzchnik – tu: inspektor Zabielskij

1.1 Jak według fragmentu dyrektor i inspektor karali uczniów?

___ / 1 pkt

A. wcale ich nie pilnowali
B. łagodnie i pobłażliwie
C. surowo i publicznie
D. wyłącznie rózgą

1.2 Na podstawie przytoczonego fragmentu oceń prawdziwość stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

___ / 3 pkt

1. Uczniowie łatwo dostawali pozwolenie na polskie przedstawienia.	P	F
2. Gimnazjum urządzało rosyjskie teatry amatorskie.	P	F
3. Marcin często odwiedzał inspektora Zabielskiego.	P	F

Cele w języku ucznia

- Wyjaśnisz, co znaczy tytuł powieści.
- Odróżnisz argument od przykładu.
- Napiszesz akapit rozprawki z przykładem z „Syzyfowych prac”.

Wymagania z podstawy programowej

- **I.1.5 (kl. IV–VI)** – omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motta, puenty, punktu kulminacyjnego
- **I.1.15 (kl. IV–VI)** – objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach
- **III.1.5** – odróżnia przykład od argumentu
- **III.1.4** – wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych

Źródło: podstawa programowa z 2017 r. w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996) – obowiązuje w klasach 5–8 w roku szkolnym 2026/2027.

Kryteria sukcesu

- Potrafię opowiedzieć mit o Syzyfie w trzech zdaniach.
- Potrafię wyjaśnić, czyje działania w powieści są „syzyfowe”.
- Potrafię wskazać w akapicie argument i przykład.
- Potrafię napisać akapit z przykładem z powieści.

Wzorcowy akapit rozprawki do analizy

Temat: Czy słowo może zmienić człowieka?

Teza: Słowo może zmienić człowieka, jeśli trafi do jego serca.

Akapit: Czasem jeden tekst budzi w kimś to, co było uśpione. Dowodzi tego scena z „Syzyfowych prac” Stefana Żeromskiego. Marcin Borowicz przez kilka lat słucha inspektora Zabielskiego i lekceważy wszystko, co polskie. Na lekcji polskiego nowy uczeń, Bernard Zygier, recytuje „Redutę Ordona”. Marcin przypomina sobie wtedy opowieść strzelca Nogi o żołnierzu i ledwie powstrzymuje płacz. To pokazuje, że słowo poety może zdziałać więcej niż lata urzędowej nauki.

Do rozmowy: Gdzie jest argument? Gdzie przykład? Które zdanie łączy przykład z tezą? Co by się zmieniło, gdyby autor napisał tylko: „Marcin się wzruszył”?

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

„Syzyfowe prace” – cykl 5 lekcji: scenariusze, karty pracy, sprawdzian, powtórka, klasy 7–8

Podgląd pokazał 12 z 47 stron. Pełna wersja: 47 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- plan cyklu i wskazówki dla nauczyciela: jak przygotować i przeprowadzić lekcje oraz jak oceniać
- Lekcja 1 (45 min): „Kto z was, dzieci, umie czytać po polsku?” – szkoła w Owczarach – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po
- Lekcja 2 (45 min): „Nie tyrański bicz, lecz miłująca ręka ojca” – rusyfikacja w gimnazjum klerykowskim – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu,
- Lekcja 3 (45 min): „Nauka jest jak niezmierne morze” – droga Jędrka Radka – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie)
- Lekcja 4 (45 min): „Nam strzelać nie kazano…” – lekcja polskiego, która zmieniła Marcina – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minu
- Lekcja 5 (45 min): Syzyfowa praca? – tytuł powieści i akapit rozprawki – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie) i k
- sprawdzian w dwóch grupach (A i B, po 22 pkt) oraz klucz odpowiedzi i zasady oceniania do wszystkich kart.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/cykl-lekcji-jezyk-polski-syzyfowe-prace-klasy-7-8